

Література:

1. Терзі О. С. Політико-правові погляди Ш. Монтеस्क'є *Наука. Релігія. Суспільство*. 2012. № 4. С. 110–113.
2. Hegel G. W. F. Enzyklopädie der philosophischen Wissenschaften im Grundrisse I, II, III. *Werke in 20 Bd. Fr. am M.: Suhrkamp*, 1989.

МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ГЕОМЕТРИЧНИМИ ФІГУРАМИ ТА ФОРМАМИ ПРЕДМЕТІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Міськова Н. М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Поліщук В. О.

*студентка 2 курсу магістратури педагогічного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Розвиток у дошкільників узагальнених способів розумової діяльності є важливим підґрунтям формування життєвої компетентності, вміння орієнтуватися у змінному навколишньому світі, пристосовуватися до нових умов життя, продуктивн та гармонійн взаємодіяти з довкіллям. Саме тому логіко-математичному розвитку приділен велику увагу у Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні.

Зміни змісту навчання в школі значн підвищили вимоги до рівня математичних уявлень випускників дитячог садка. Для розумового розвитку істотне значення має нуття дошкільниками математичних подань, які активн впливають на формування розумових дій, настільки необхідних для пізнання навколишнього світу й вирішення різного роду практичних завдань, а також для успішного навчання в школі.

Дошкільна освіта – це цілісний процес, спрямований на зезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідн до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних

особливостей, культурних потреб. З погляду сучасної дошкільної освіти, дітей слід навчити не тільки обчислювати, вимірювати, розрізняти геометричні фігури, орієнтуватися в часі, у просторі, а й учити логічн мислити, розвивати творчі здібності, пізнавальні інтереси [1].

Аналіз останніх досліджень свідчить про те, що завдяки зусиллям таких вітчизняних вчених та практиків, як Н.І. Баглаєва, Ф.Н. Блехер, З.Є. Лебедева, Г.М. Леушина, З.С. Пігулевська, Є.І. Тихеева, О.П. Усова, О.О. Фунтікова, К.Й. Щербакова, – створена, успішн функціонує та вдосконалюється науков обґрунтована методична система із формування елементарних математичних уявлень, але ретельного аналізу процесу нуття логіко-математичних понять у дітей дошкільного віку не існує.

Проблема навчання математики в сучасному житті нуває все більшого значення. Це пояснюється, насамперед, бурхливим розвитком математичної науки і проникненням її в різні галузі знань. Формування елементарних математичних уявлень в дітей дошкільного віку є важливим аспектом загального розвитку особистості. Це зумовлен необхідністю засвоєння дітьми страктного матеріалу та особливістю засвоєння математичних знань, що сформувались у дошкільному віці. Успіх засвоєння математичного матеріалу залежить від урахування особливостей пізнавальних процесів кожної дитини та колективної діяльності під час занять і в повсякденній діяльності.

Формування в дошкільників математичних подань повинне спиратися на предметно-почуттєву діяльність, в процесі якої легше засвоїти весь обсяг знань і вмінь, усвідомлен опанувати навичками й придбати елементарну, міцну основу орієнтування в загальних математичних поняттях.

Початкові знання про геометричні фігури в дітей дошкільного віку повинне здійснюватися так, щоб навчання давал не тільки безпосередній практичний результат, але й широкий розвиваючий ефект. Ознайомлення дітей з формою предметів найкраще відбувається при сполученні різних методів і прийомів навчання. Перші відомості про геометричні фігури діти дістають в іграх.

Вся навчальна робота щодо ознайомлення з геометричними фігурами у першій молодшій групі дитячог садка відбувається в повсякденному житті, протягом року під час проведення занять з будівельним матеріалом, у дидактичних іграх протягом дня, а також під час ігор з окремими дітьми.

На четвертому році життя дитини триває робота, розпочата у попередній групі, із закріплення знань про кулю та куб. Діти засвоюють не лише назви фігур, а й деякі їхні характерні особливості: куля кругла, вона може котитися, у неї немає кутів; у кубика є кути і сторони, кубики можна ставити один на однин, будувати вежу, будиночок тощо. Для кращог засвоєння фігури вихователь пропонує усім дітям неодноразов

обвести контур, а потім спільн виконати дії у повітрі. Під час зорового та дотикового обстеження всі дії супроводжуються словом.

Для розвитку у дітей навичок обстеження форми предметів і нагромадження відповідних уявлень широк використовуються своєрідні ігри – доручення, дидактичні ігри; «Знайди таку саму фігуру», «Знайди свій будиночок», «Домін фігур», «Підбери колеса до машини» [2].

На п'ятому році життя, ознайомлюючи дітей з новими геометричними фігурами: прямокутником, циліндром, вчать порівнювати моделі з уже відомими одну з іншою: прямокутник з квадратом, циліндр з кубом, з кулею. Ознайомлення відбувається поетапно, як і у попередній групі. Діти можуть групувати фігури за формою, за іншими ознаками, розкласти їх у порядку збільшення чи зменшення за розміром. Важливого значення, нубають заняття, де діти вчать порівнювати форми предметів з геометричними зразками, знаходити схожість відомих предметів з тією чи іншою фігурою (колес – круг та ін.).

Дітям можна запропонувати ігрові вправи: «Знайди предмет такої самої форми», «Знайди собі пару», та ін. Вихователь підбирає і спеціально розкладає у груповій кімнаті іграшки, предмети, схожі на ту чи іншу фігуру (тарілка, підставка для квітів, керм автомашини, склянка, галстук тощо). Предметів, схожих на квадрат чи прямокутник, велика кількість і в навколишньому світі.

Від безпосереднього порівняння форми предметів з геометричними зразками діти переходять пізніше до словесного визначення, предметів, схожих за формою (крил літака, дах будинку та ін. – трикутної форми; стовбур дерева, труба, консервна банка – форма циліндра та ін.). Застосування таких прийомів значн збагачують сприймання оточуючог дітьми, розвивають їх розумово, сприяють розвитку уваги, мови тощо.

На кінець навчального року можна використати на заняттях геометричну мозаїку, запропонувавши подумати, як можна з двох трикутників викласти квадрат, а з інших двох трикутників – прямокутник. Можна дати дітям по 2 – 3 квадрати різного кольору і запропонувати так їх розрізати, щоб дістати рівні трикутники, та інші завдання.

Робота з розвитку уявлень про форму здійснюється як на заняттях у спеціально відведеній частині його, так і паралельн з навчанням дітей лічби і закріпленням понять про величину. Ця робота тісн пов'язана з образотворчою діяльністю, закріплюється у повсякденному житті.

Основне завдання, яке стоїть передо вихователями старшої групи, полягає у тому, щоб краще ознайомити дітей шостог року життя з простішими ознаками та властивостями відомих їм геометричних фігур. Дітей ознайомлюють і з новою фігурою – овалом та дають поняття про чотирикутник.

Методика формування понять про ці фігури залишається такою самою, як і у попередніх і групах, але значне місце відводиться

завданням, які сприяють розвитку розумової діяльності – вміння аналізувати, страгувати тощо. Тому вся робота будується на основі зіставлення та протиставлення моделей геометричних фігур. Поряд з практичним безпосереднім порівнянням відомих геометричних фігур широк практикується прийом вимірювання умовною мірою. Наприклад, довжину сторін прямокутника, квадрата вимірюють паперовою стрічкою паlichкою.

У кінці навчального року дітей підводять до елементарних узагальнень відомих фігур за різними ознаками. Так, підбравши групу фігур, які б мали чотири кути (квадрат, ромб, прямокутник), дітям пропонують самостійно дати назву даній групі фігур. Вихователь підтримує їхню кмітливість і стверджує, що ці фігури можна назвати одним словом «чотирикутник». Дітей підводять до думки, що одне поняття включається у інше, більш узагальнене. Закріпивши знання про відомі геометричні фігури, діти повинні ознайомитися з поняттям багатокутник, який є узагальненим поняттям трикутника, квадрата, прямокутника тощо. Роботу цю здійснюють послідовно: дітей ознайомлюють з поняттями трикутник, чотирикутник, п'ятикутник та шестикутник. На одному з перших занять за цією темою дітям пропонують розглянути уже відомі фігури квадрат та прямокутник, а потім нову фігуру – п'ятикутник. Діти порівнюють цю фігуру з відомими фігурами, знаходять спільні ознаки, встановлюють що саме різнить їх. Для закріплення і уточнення знань дітям дають різноманітні завдання на відтворення фігур. Систематизація знань про геометричні фігури можлива лише тоді, коли сама фігура буде представлена дитині як безперервна множина (точок, сторін, кутів, вершин) [3, с. 24-25].

Отже, протягом дошкільного віку в дітей формуються подання про форму предметів і геометричних фігур, але вони дуже вузькі, розрізнені, діти із важкістю розкривають ті зв'язки й відносини, які існують між ними. Однак те, що ці подання є в дитини, дозволяє припустити, що в процесі цілеспрямованого навчання за допомогою моделей можуть бути сформовані більш глибокі й систематизовані знання про геометричні фігури.

Література:

1. Баглаєва Н.І. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят. Дошкільнє виховання. 2009. № 7. С. 3-4.
2. Скиба Л.Б. Рахування до 7: Геометричні фігури, часові уявлення. Скарбничка вихователя дитячого садка. 2007. № 5 – 6. С. 15–16.
3. Гарнавська Н.П. Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку в тлициях. Житомир, 2013. 65 с.